

Magyar nyelv és irodalom tantárgy helyi tanterve

11-12. évfolyam

2020.

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire.

A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képesé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajtítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésselvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „*A XX. századi történelem az irodalomban*” című anyag rész. A témakör oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem katalizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjenek erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelme-fejlesztés mellett –, hogy a tanulónak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- A retorikai ismeretek bővítése.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.

- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni.
- Képesé váljanak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejtetni.
- Cél, hogy az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

A 11–12. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 286 óra

A 11. évfolyamon: magyar nyelv 1 óra, irodalom 3 óra.

A 12. évfolyamon: magyar nyelv 1 óra, irodalom 4 óra.

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

11. évfolyam
heti 1 óra , éves 34 óra

TÉMAKÖR NEVE	JAVASOLT ÓRASZÁM
MAGYAR NYELV	
I. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	7
II. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek	9
III. Szótárhasználat	2
IV. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	7
V. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma	9
Összes óraszám:	34

I. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok

Óraszám: 7 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– a nyelv mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban – a kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek – a nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése – a nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya – nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása	• Jel, nyelvi jel, jelrendszer, • nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), • nyelvcsalád, • kódok, korlátozott és kidolgozott kód, • gesztusnyelv, jelnyelv

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK

A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés	A nyelv szerepe a memória alakításában
A beszéd mint cselekvés	
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok	

II. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek

Óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
- A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése - A magyar nyelv rokonságának megismerése - Az összehasonlító nyelvszemlélet fejlesztése: nyelvünk helye a világban - Az interdiszciplináris tudatosság fejlesztése a nyelvtörténeti, irodalom- és művelődéstörténeti párhuzamosságok és összefüggések felfedeztetésével - Változás és állandóság nyelvi egyensúlyának megértése - Nyelvrokonság és nyelvcsaládok vizsgálata - A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos módszereinek tisztázása - A magyar nyelv eredetének, az erről szóló tudományos hipotéziseknek megismerése - A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái - A nyelvtörténeti kutatások forrásainak vizsgálata: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek - A magyar nyelv történetének főbb korszakai, és néhány fontos nyelvemlékünk (<i>A tihanyi apátság</i>)	• nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; • ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; • nyelvemlék; • ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; • nyelvújítás, ortológus, neológus; • szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

<i>alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom</i> - A nyelvújításnak, illetve hatásának tanulmányozása -	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
A magyar nyelv rokonságának hipotézisei	A 19. század versengő elméletei, az utóbbi évtizedek törekvései a származási modellek felülvizsgálatára („család” és „fa” metaforák kritikája, újabb régészeti és genetikai adatok stb.) A nyelvhasználat korszerű formái Nyelvi változások a Neumann-galaxisban
A magyar nyelvtörténet korszakai	
Nyelvemlékek	
A szókészlet változása a magyar nyelv történetében	
Nyelvújítás	

III. Szótárhasználat Óraszám: 2 óra	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
- a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása: - értelmező szótár, - történeti-etimológiai szótár, - szinonimaszótár, - helyesírási szótár, - szlengszótár, - nyelvművelő kéziszlengszótár, - Magyar Történeti Szövegtár, - írói szótárak, - tájszótár	• értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár

IV. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv

Óraszám: 7 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése– A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel– A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése	• megnyilatkozás,• társalgás, társalgási forduló,• szóátvétel, szóátadás;• beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció);• deixis; együttműködési elv

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont Kommunikáció és pragmatika
A társalgás udvariassági formái	
A beszédaktus	
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)	

V. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma, nyelvünk helyzete a határon túl

Óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia tudatosítása– A nyelvjárások nyelvhasználati sajátosságainak megismertetése– A nyelvi tervezés elveinek és feladatainak megismertetése– A nyelv társadalmi tagozódásának vizsgálata	• nyelvi tervezés, nyelvpolitika,• nyelvművelés, nyelvtörvény,• nyelvi norma;• nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó;

	• kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; • nemzetiségi nyelvek

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek	Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései
Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjárások és a nyelvi norma	
Nyelvünk helyzete a határon túl	
Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés	

12. évfolyam
heti 1 óra /éves 30 óra

I. Retorika- a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés	11
II. Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés	19
Összes óraszám:	30

I. Retorika- a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés

Óraszám: **11 óra**

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A retorika alapfogalmainak megismertése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban – A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertése – Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése – A szónok tulajdonságai, feladatai – A szónoki beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig – Az érv, érvelés, cáfolat megértése – Az érvelési hibák felfedeztetése – A hatásos előadásmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása – Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása	• retorika, szónoklat, a szónok feladata, • a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; • hagyományos és mai beszédfajták; • a szónoklat részei, szerkezete, felépítése

TÖRZSANYAG

AJÁNLOTT TÉMÁK

A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	Retorika az ókorban Retorika a középkorban
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései	Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása A szójáték és a retorika
A szónoki beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik	Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek alkotásában. Az előadás szemléltetésének módjai (bemutató, prezentáció).
Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok	
Az érvelés módszere	
A retorikai szövegek kifejezőeszközei	
A kulturált vita szabályai	
A befolyásolás módszerei	

II. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés

Óraszám: 19 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A rendszerező képesség fejlesztése – Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása – A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése	Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése

IRODALOM

11. ÉVFOLYAM HETI 3 ÓRA / ÉVES 102 ÓRA

TÉMAKÖR NEVE	
I. A klasszikus modernség irodalma	48
A) A nyugat-európai irodalom	7
B) Az orosz irodalom	7
C) A klasszikus modernizmus líra alkotói, alkotásai	3
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	31
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	
a) Arany János	12
b) Mikszáth Kálmán	8
2. Színház- és drámatörténet (Madách Imre)	7
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századforduló- nak a magyar irodalmából (Tompa, Gárdonyi, Vajda)	4
II. A magyar irodalom a XX. században	54
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	36
a) Herczeg Ferenc	5
b) Ady Endre	13
c) Babits Mihály	8
d) Kosztolányi Dezső	10
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	10
a) Móricz Zsigmond	6
b) Wass Albert	4
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I.	8
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Juhász Gyula	5
Tóth Árpád	
Karinthy Frigyes	3
összesen:	102 óra

I. A klasszikus modernség irodalma

A. A realizmus a nyugat-európai irodalomban (7 óra)

B. Az orosz irodalom (7 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása– Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása– A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján– A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése– Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével– Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése– Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban– A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése	Fogalmak: • klasszikus modernség,• realizmus, realista regény,• mindentudó elbeszélő,• tolsztojanizmus,• visszatekintő időszerkezet,• analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) A nyugat-európai irodalom (7 óra)	
	Charles Dickens: Twist Olivér
a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)
	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek

b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)	

B) Az orosz irodalom (7 óra)	
a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr
b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)	
c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)
d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)

I. A klasszikus modernség irodalma C. A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai (3 óra)	
Fejlesztési feladatok és ismeretek: – A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése – A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása – A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény jellemzőinek számbavétele – A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retori-	Fogalmak: • szimbolizmus, • esztétizmus, • l’art pour l’art, • kötetkompozíció, • szinesztézia, • kiátkozott költő

kai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók)	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai (3 óra)	
a) Charles Baudelaire	
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög
Az albatrosz	Kapcsolatok
b) Paul Verlaine	
Őszi chanson	Holdfény
Költészetten	
c) Arthur Rimbaud	
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)

I. A klasszikus modernség irodalma

D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában

1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából

a) Arany János (12 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján – Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek) – Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése – A költő epikájának (<i>Toldi estéje</i>, <i>Buda halála</i>) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével	Fogalmak: • ballada, • pilléerversszak, • önirónia, • eszményítő realizmus

– A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében – Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykőrösi évek, Őszikék) – Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása – Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése – Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Arany János (12 óra)	
• Epika	Toldi szerelme (részletek)
Toldi estéje	Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek)
• Balladák	A walesi bárdok
Ágnes asszony	Tetemre hívás
V. László	Híd-avatás
Vörös Rébék	Tengeri-hántás
• Líra	
Fiarnak	Visszatekintés
Letéshem a lantot	Széchenyi emlékezete
Kertben	Az örök zsidó
Epilógus	Őszikék
Kozmopolita költészet	Tamburás öreg úr
Mindvégig	Sejtelek A tölgyek alatt

I. A klasszikus modernség irodalma   D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában   2. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából   b) Mikszáth Kálmán (8 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása – Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása – A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában – Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban – A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése – Mikszáth egy művében a különc szerepének tanulmányozása – Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben	Fogalmak: • különc, • donquijoteizmus

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
b) Mikszáth Kálmán (8 óra) Az a fekete folt Bede Anna tartozása A bányai csoda Beszterce ostroma	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)

I. A klasszikus modernség irodalma

D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában

1. Színház- és drámatörténet – Madách Imre: Az ember tragédiája (7 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Madách Imre <i>Az ember tragédiája</i> című művének közös órai feldolgozása – A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése – A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet – A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása – Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?) – Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben	Fogalmak: • emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, t • történelemfilozófia, • történeti színek, keretszínek, • falanszter

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	Mózes

I.A klasszikus modernség irodalma <i>D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában</i> <i>2. Szemelvények a XIX. század második felének magyar irodalmából</i> <i>Tompa Mihály, Gárdonyi Géza, Vajda János, Reviczky Gyula (4 óra)</i>	
Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése	Fogalmak: • nép-nemzeti irodalom, • filozófiai dal

– Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Tompa Mihály	
A gólyához	Népdal
A madár, fiaihoz	
b) Gárdonyi Géza	
Az én falum (részletek)	Az Isten rabjai (részlet)
A láthatatlan ember (részlet)	
c) Vajda János	
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös
	Reviczky Gyula
	Magamról
	Schopenhauer olvasása közben

II. A magyar irodalom a XX. században (A,B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

a) Herczeg Ferenc (5 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése	Fogalmak: • Új Idők, • nemzeti konzervativizmus, • színmű

– Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Herczeg Ferenc (5 óra)	
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)
Fekete szüret a Badacsonyon	
<i>Színház- és drámatörténet:</i> Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

b) Ady Endre (13 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború stb.) és versformái – Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költésztünk tükrében – A szimbólumok újszerű használata az életműben – A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése – Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése – Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból – Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával – A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása	Fogalmak: • szecesszió, • versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, • önmitologizálás, • szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés

– A Nyugat születése, jelentőségének felismerése – Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
b) Ady Endre (13 óra)	A Tisza-parton
Góg és Magóg fia vagyok én...	Lédával a bálban
Héja-nász az avaron	Vér és arany
Harc a Nagyúrral	Sem utódja, sem boldog őse...
Új vizeken járok	Az eltévedt lovas
Az ős Kaján	Elbocsátó szép üzenet
A Sion-hegy alatt	Sípja régi babonának
Az Úr érkezése	Köszönöm, köszönöm, köszönöm
Kocsi-út az éjszakában	Ember az embertelenségben
Emlékezés egy nyár-éjszakára	A Hortobágy poétája
Őrizem a szemed	Párisban járt az Ősz

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

c) Babits Mihály (8 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével – Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése – Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékörzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása – Babits Mihály „poeta doctus” költői fel fogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával	Fogalmak: • filozófiai költészet, • parafrázis, • nominális és verbális stílus, • irónia

– Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei – Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
c) Babits Mihály (8 óra)	
In Horatium	A Danaidák
A lírikus epilógja	Húsvét előtt
Esti kérdés	Örök kék ég a felhők mögött (részlet)
Jobb és bal	Ádáz kutyám
Mint különös hírmondó...	A gazda bekeríti házát
Ősz és tavasz közt	Csak posta voltál
Jónás könyve; Jónás imája	Balázsolás
	A gólyakalifa (részlet)
	Cigány a siralomházban

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából (36 óra)

d) Kosztolányi Dezső (10 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása – A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által – Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése	Fogalmak: • homo aestheticus, • versciklus, • modernizmus, • freudizmus, • novellaciklus, • alakmás

– A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában – A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben – Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében)	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
d) Kosztolányi Dezső (10 óra)	
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke
Boldog, szomorú dal	
Őszi reggeli	
Halotti beszéd	
Hajnali részegség	
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C) <i>B, Portrék a XX. század magyar irodalmából I.</i> <i>a, Móricz Zsigmond (6 óra)</i> <i>b, Wass Albert (4 óra)</i>	
Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a	Fogalmak: • naturalizmus, • szabad függő beszéd, • transzilván irodalom

film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata – A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshorodó szerepének megismerése – A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motívációk, magatartásformák felismerése, értelmezése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti háttérének feltárása – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése – Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben – A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Móricz Zsigmond (6 óra)	
Tragédia	Judith és Eszter
Úri muri	Barbárok Tündéerkert (részlet)
b) Wass Albert (4 óra)	
Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

C, Metszetek a XX. század magyar irodalmából - a Nyugat alkotói

a, Juhász Gyula (2 óra)

b, Tóth Árpád (3 óra)

c) Karinthy Frigyes (3 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – A lírai beszéd mód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszéd módok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – Az Így írtok ti irodalmi jelentőségének megértése – A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	Fogalmak: • A Nyugat és nemzedékei, • paródia, stílusparódia, műfajparódia

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Juhász Gyula (2 óra)	
Tiszai csönd	Halotti beszéd
Anna örök	Utolsó vacsora
	Szeretlem
b) Tóth Árpád (3 óra)	
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben
Lélektől lélekig	Elégia egy reketyebokorhoz
Isten oltó-kése	Jó éjszakát
	Álarcosan
c) Karinthy Frigyes (3 óra)	
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek)
Találkozás egy fiatalemberrel	Utazás a koponyám körül (részlet)
	Előszó
	Szerb Antal

12. ÉVFOLYAM
IRODALOM
HETI 4 ÓRA /ÉVES 120 ÓRA

I. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma	21
A) <i>Avantgárd mozgalmak</i>	3
B) <i>A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai (Eliot, Benn, Lorca)</i>	3
C) <i>A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai (Thomas Mann, Franz Kafka)</i>	6
D) <i>Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései (Brecht, Beckett, Dürrenmatt)</i>	6
E) <i>A posztmodern világirodalom (Hrabal, Marquez)</i>	3
II. A magyar irodalom a XX. században II.	62
A) <i>Életmű a XX. század magyar irodalmából II.</i>	14
József Attila	14
B) <i>Portrék a XX. század magyar irodalmából I., Színház- és drámatörténet</i>	13
a, Örkény István	6
b, Szabó Magda	4
c, Kányádi Sándor	3
C) <i>Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.</i>	35
a) <i>Metszetek: egyéni utakon</i>	
Szabó Dezső	2
Krúdy Gyula	3
Weöres Sándor	2
b) <i>Metszetek a modernista irodalomból</i>	
Szabó Lőrinc	4
Radnóti Miklós	9
c) <i>Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból</i>	6
Dsida Jenő	

Reményik Sándor	
Áprily Lajos	
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	2
Nagy László	
e) Metszet a tárgyias irodalomból	4
Pilinszky János	
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	1
Illyés Gyula	
g) Metszetek a magyar posztmodern irodalomból (Tandori, Hajnóczy, Esterházy)	2
III. A XX. századi történelem az irodalomban	12
a) Trianon	2
b) Világháborúk	1
c) Holokauszt (Szép Ernő, Tadeusz Borowski, Kertész Imre: Sors-talanság)	4
d) Kommunista diktatúra (Illyés, Orwell)	2
e) 1956 (Márai Sándor, Nagy Gáspár)	3
IV. Kortárs magyar irodalom (a szaktanár által szabadon választott írók, művek)	5
V. Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés	20
Összes óraszám:	120

I. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma (21 óra) <i>A. Avantgárd mozgalmak (3 óra)</i> <i>B. A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotása (3 óra)</i> <i>C. A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai (6 ÓRA)</i> <i>D. Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései (6 óra)</i> <i>E. A posztmodern világirodalom (3 óra)</i>	
Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése – Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben – Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása – Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése	Fogalmak: • dekadencia; • életfilozófia, • pszichoanalízis; • a nyelv és a személyiség válsága; • avantgárd; • futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; • szabad vers, • kései modernség, • objektív költészet, • intellektuális költészet, • abszurd dráma, • kétszintes dráma, • mítoszregény,

– A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata. – Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése – Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése – Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése – A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására. – Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai	• posztmodern

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Avantgárd mozgalmak (3 óra)	
a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok;
b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)	Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai (3 óra)	
a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)	Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)
	Gottfried Benn: Kék óra
	Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai (6 óra)	
a) Franz Kafka: Az átváltozás	Franz Kafka: A per (részletek)
b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló	Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita

D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései (6 óra)	
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázszi mama	Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)
Samuel Barclay Beckett: Godot- ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus	
E) A posztmodern világirodalom (3 óra)	
a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capric- cio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio
b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár

II. A magyar irodalom a XX. században II.

A, Életmű a XX. század magyar irodalmából II.

József Attila (14 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével – József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszemésítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása – Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal – A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai – József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata – József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival)	Fogalmak: • tárgyias tájvers, • komplex kép, • óda, dal, • műfajszintézis, • létértelmező vers, • önmegszólító vers, • dialogizáló versbeszéd

– Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
József Attila (14 óra)	
Nem én kiáltok	Szegényember balladája
Reménytelenül	Medáliák (részlet)
Holt vidék	Istenem
Óda	Tiszta szívvel
Flóra	Áldalak búval, vigalommal
Kései sirató	Tedd a kezed
A Dunánál	Téli éjszaka
Tudod, hogy nincs bocsánat	Eszmélet
Nem emel föl	Levegőt!
(Karóval jöttél...)	Kész a leltár
	Gyermekké tettél
	Születésnapomra
	Nagyon fáj
	(Talán eltűnök hirtelen...)
	(Íme, hát megleltem hazámat...)

II. A magyar irodalom a XX. században II.

B, Portrék a XX. század magyar irodalmából II.

a, Örkény István (6 óra drámával együtt)

b, Szabó Magda (4 óra drámával együtt)

c, Kányádi Sándor (3 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban	Fogalmak: • groteszk, abszurd, • egyperces, • családragény, • kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, • önéletrajziság • totalitárius, • történelmi dráma

– Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján – A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése – Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal – Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban – A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése – A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Örkény István (6 óra)	
Egyperces novellák (részletek) Tóték	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!
b) Szabó Magda (4 óra)	
Az ajtó Az a szép fényes nap (részlet)	Irodalom és film Szabó István: Az ajtó Szabó Magda: A macskák szerdája
a) Kányádi Sándor (3 óra)	
Fekete- piros	Dél keresztje alatt
Halottak napja Bécsben	Csángó passió
Sörény és koponya (részlet)	Hiúság
Valaki jár a fák hegyén	Kuplé a vörös villamosról
	Németh László: A két Bolyai (részlet)
	Sütő András: Advent a Hargitán
	Csurka István: Házmastersirató
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit

II. A magyar irodalom a XX. században II. (62 óra)

C, Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.

a) Metszetek: egyéni utakon

Szabó Dezső (2 óra)

Krúdy Gyula (3 óra)

Weöres Sándor (2 óra)

b, Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói

Szabó Lőrinc (4 óra)

Radnóti Miklós (9 óra)

c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból

Dsida Jenő, Reményik Sándor, Áprily Lajos (6 óra)

d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából

Nagy László (2 óra)

e, Metszet a tárgyias irodalomból

Pilinszky János (4 óra)

f, Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból

Illyés Gyula (1 óra)

g, Metszetek a magyar posztmodern irodalomból

Tandori, Hajnóczy, Esterházy (2 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólhat meg.
- Történelmi kataklizmák és egyéni helyzetállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében
- Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban
- Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása

Fogalmak:

- életrajzi ihletettség,
- kulturális veszteség,
- ekloga, eklogaciklus, razglednica,
- szerepvers,
- „Fényes szellők nemzedéke”;
- tárgyias irodalom

– Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Metszetek: egyéni utakon	
Krúdy Gyula (3 óra)	
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád
Szabó Dezső (2óra)	
Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)
Weöres Sándor (2 óra)	
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	Psyché (részletek)
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Szabó Lőrinc (4 óra)	
Semmiért Egészen	Kalibán
Mozart hallgatása közben	Dsuang Dszi álma Különbéke Tücsökzene (részletek)
Radnóti Miklós (9 óra)	
Járkálj csak, halálraitélt!	Első ecloga
Hetedik ecloga	Tétova óda
Erőltetett menet	Nem bírta hát...
Razglednicák	Levél a hitveshez Töredék A la recherche
Márai Sándor:	
	Szindbád hazamegy (részlet)
	Halotti beszéd
Ottlik Géza	
	Iskola a határon (részlet)
	Buda (részlet)
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból (6 óra)	
Dsida Jenő	
Nagycsütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)
Arany és kék szavakkal	
Reményik Sándor	
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet
Eredj, ha tudsz (részlet)	

Áprily Lajos	
Tavaszi a házsongárdi temetőben	Holló-ének
Március	Kolozsvári éjjel
	Kós Károly
	Varjú-nemzetség (részlet)
	Nyíró József
	Madéfalvi veszedelem (részlet)
	Gion Nándor
	A kárókatónak még nem jöttek vissza
	Kovács Vilmos
	Holnap is élünk
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	
Nagy László (2 óra)	Gyöngyszoknya (részlet)
Ki viszi át a Szerelmet	Himnusz Minden időben
Adjon az Isten	Csodafiú szarvas
	Tűz
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói	
Pilinszky János (4 óra)	
Halak a hálóban	Harbach 1944
Apokrif	Agonia christiana
Négysoros	Nagyvárosi ikonok
	Nemes Nagy Ágnes
	A fák
	Kiáltva
	Ekhnáton éjszakája
	Mándy Iván
	Irodalom és film
	Mándy Iván: Régi idők focija
	Sándor Pál: Régi idők focija
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	
Illyés Gyula (1 óra) Puszták népe (részlet)	Sinka István
	Fekete bojtár vallomásai (részlet)
	Csoóri Sándor
	Tudósítás a toronyból (részlet)
	Anyám fekete rózsa
	Anyám szavai
	Metszetek a magyar posztmodern irodalomból (2 óra)
	Tandori Dezső
	Horror
	Töredék Hamletnek
	Táj két figurával
	Egy talált tárgy megtisztítása
	Hajnóczy Péter

	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)
	Esterházy Péter
	Termelési kisseregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)

III. A XX. századi történelem az irodalomban (12 óra)

- a) Trianon (2 óra)**
- b) Világháborúk (1 óra)**
- c) Holokauszt (4 óra)**
- d) Kommunista diktatúra (2 óra)**
- e) 1956 (3 óra)**

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése – Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban – Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása – Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása – Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése	Fogalmak:

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
I. A XX. századi történelem az irodalomban	
a) Trianon (2 óra)	
• Juhász Gyula: Trianon	• Babits Mihály: A repülő falu
• Vértó Magyarországnak (Szerk.: Kosztolányi Dezső)	• Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)

Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás
b) Világháborúk (1 óra)	
Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...	Magyar katonák dala Alexis levele Alexandrához Polcz Alaine: Asszony a fronton
c) Holokauszt (4 óra)	
Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film Török Ferenc: 1945
Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság
d) Kommunista diktatúra (2 óra)	
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó Faludy György: Kihallgatás Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet) Irodalom és film Michael Radford: 1984
e) 1956 (3 óra)	
Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld Albert Camus: A magyarok vére (részlet)
Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd	

IV. Kortárs magyar irodalom (5 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
A szaktanár szabadon választhat a kortárs magyar irodalom műveiből.	

V. Felkészülés az érettségire (20 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Rendszerezés, ismétlés – Szóbeli érettségi témakörök ismétlése	Fogalmak:

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet